

Türk Resminde Kurucu Kuşak Ressamların Katkısı Üzerine Bir Çalışma

A Study On The Contribution Of Founding Belt Painters İn Turkish Picture

Gülsün EBİRİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi ABD Doktora Öğrencisi, Van/ TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-3063-4413

ÖZET

18. yüzyıl Osmanlı Devletinin siyasal ve toplumsal ortamında başlayan batılılaşma süreci, sanata da yansımış ve resim sanatındaki gelişmelerin yaşanacağı süreçte başlamıştır. Tarihsel bu süreç içerisinde Sanat eğitimi, dönemin ekonomik ve kültürel koşulları doğrultusunda eğitim sistemindeki çalışmalara yansıdığı görülmüştür. Resim sanatı da bu süreç içinde farklı üsluplarla gelişerek günümüze ulaşmıştır. Türk resim sanatı toplumsal ve kültürel değişimlerle birlikte batılı bir anlayış kazanarak, 18. yüzyılda başlayan değişim ve dönüşümlerle 1920'li yıllarda Cumhuriyet ile birlikte hızlanan Yeni Dünya görüşünün benimsenmesiyle günümüze kadar devam etmiştir. 19. yüzyıl'da batılılaşma hareketlerini destekleyen padişahların katkısıyla resim sanatı gelişme göstermiş ve resim eğitimi için Fransa'ya öğrenci gönderilmesiyle Türk resim sanatında gelişmelerin yaşandığı dönemde başlamıştır. İlk dönemlerde Avrupa'ya giden Türk ressamın aldığı eğitim ve deneyimlerle yoğunlaşan çalışmaları Çağdaş Türk Resim sanatının oluşmasına katkı sağlamıştır. Türk resminde kurucu kuşak ressamı Türk resim sanatında öncü olmuşlar ve resim sanatının oluşmasında önemli adımlar atmışlardır. Bu çalışma ile kurucu kuşak ressamlarından Şeker Ahmet Ali Paşa, Süleyman Seyyid Bey, Osman Hamdi Bey, Halil Paşa ve Şehzade Abdülmecit Efendi'nin Avrupa'da resim eğitimi almaları ile Saray ressamlarından eğitim alan Mihri (Rasim)Müşfik Hanım ve Müfide Kadri Hanım'ın resim sanatı üzerindeki katkıları anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ressamlar, Türk Sanatı, Batılılaşma, Kurucu Kuşak

ABSTRACT

The Westernization process, which started in the political and social environment of the 18th century Ottoman state, has still been reflected in art and the developments in painting are started in the process. In this process of historical, the art education was reflected in the economic and cultural conditions of the period in the education system. Picture art has also developed in this process by developing with different styluments. TURKISH PICTURE ART has continued to the present with the adoption of the new world view accelerated in the 18th century by gaining a western understanding of social and cultural changes in the 1920th century. With the contribution of the sultans supporting the westernization movements in the 19th century, the art has developed the art of painting and to be sent to France for the study of the students in Turkish painting art. In the early periods, the study of Turkish painters to Europe has contributed to the formation of contemporary Turkish painting art. The founding belt paints in Turkish picture were pioneers in Turkish picture art and have taken important steps in the formation of painting. With this study, Şeker Ahmet Ali Paşa, Süleyman Seyyid Bey, Osman Hamdi Bey, Halil Paşa and Şehzade Abdülmecit Efendi's education in Europe and the Mihri (Rasim)Müşfik Hanım and Müfide Kadri Hanım's Contributions on painting art will be tried to be explained.

Keywords: Painters, Turkish Art, Westernization, Founding Belt

1. GİRİŞ

Resim, iki boyutlu bir yüzey üzerine uygulanan çizgi ve boyalarla estetik değerlerin oluşturulması, duygu ve düşüncelerin iletilmesidir. Somut ve soyut nesne ile formları konu alan resimler bulunmaktadır. Resim çalışmalarında başarılı olmak, ileri bir düzeyi yakalamak için yönetim ve ekonominin güçlü olmasının yanında resim sanatını bir iletişim aracı olarak görmek ve ona karşı bir ihtiyacın da duyulması gerekmektedir.

Türk sanatını incelerken Anadolu'da eski buluntularına rastlanan Hitit, Urartu, Frig, Lidya, Hellen, Roma, Bizans Sanatı ile örnekleri günümüze kadar gelen Selçuklu, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi Türk sanatlarının da önemi büyüktür (Öztürk, 1994: 30). Osmanlı döneminin

ilk yıllarından günümüze resimle ilgili pek şey kalmamıştır. En eski resimler Fatih döneminden kalanlardır. Bu dönemde İtalya'dan ressamlar getirilerek padişah ve ailesinin resimleri yaptırılmıştır. Ayrıca II. Mehmed portresiyle tanınan ünlü nakkaş Sinan bey'de İtalya'ya eğitim için gönderilmiştir (Alsaç ve Alsaç, 1993: 15). Ayrıca 16. yüzyılda el yazmalarını resimleyen atölyelerin kurulduğu da bilinmektedir. 17. yüzyılda ise minyatürlerle birlikte daha gelişen bir resim sanatı oluşmuştur (Tansuğ, 1973: 192-193). Ancak 16. yüzyıl ile 18. yüzyıl arasında klasik Osmanlı sanatının gerilediği ve lale devri ile birlikte yoğunlaşan dekoratif yaklaşımların gerçekleştiği görülmektedir. 18. yüzyılda saray ressamı olarak görev yapan ünlü nakkaş Levni, dönem içerisinde resim sanatı üzerinde önemli bir gelişme sağlamıştır. 18. yüzyılın sonlarından 19. yüzyıla doğru Avrupa resim sanatına yönelişle birlikte Türk Resminin batılılaşma yolundaki çalışmalarının da başladığı görülmektedir. Bu durumun hız kazanmasında en etkili sebep eski siyasi gücünü kaybeden Osmanlı İmparatorluğunun sistem değişikliği yaparak Avrupa ülkelerine elçiler göndererek Avrupa'dan da ülkemize gelen elçilerin kültürel alışverişe aracılık etmeleridir. Böylece saray çevresinin de bu çalışmalara destek olmasıyla birlikte Avrupa'ya resim sanatıyla ilgili eğitim almaları için öğrenciler gönderilmiştir. Bu eğitim sonucunda Türk Resim sanatının ilk ve önemli temsilcileri yetiştirilmiştir.

Türk resminde ilk Türk ressamlarının yaptığı eserler 19. yüzyılın ilk yarısına aittir. Bu dönem ressamları resimlerini İstanbul'un ilk ünlü fotoğrafçıları olan Abdullah Biraderlerin çektikleri fotoğraflardan esinlenerek yapmışlardır (Tansuğ, 1980: 4-7). Fotoğraflardan yararlanarak yapılanlar saray ile köşk bahçelerinden veya İstanbul'dan görünümüdür. Bu yapıtları yapanlar ise Hüseyin Giritli, Hilmi Kasımpaşalı, Osman Nuri Paşa, Ahmet Şekür, Selahattin Bey, Süleyman Sami, Ahmet Bedri, Salih Molla Aşki, İbrahim Bey, Mustafa Bey, Şevki Bey, Şefik Bey, Necip Bey, Münip Bey ve Ahmet Ziya Şam gibi isimlerdir. Bu sanatçılar Türk sanat tarihinde özgün bir grup olarak adlandırılmıştır. Yaşam öyküleri hakkında pek bir şey bilinmeyen bu sanatçıların İslam inancından kaynaklı tevazunun etkisiyle imzası bulunmayan çok sayıda resimleri bulunmaktadır (Tansuğ, 2008: 85-86).

Sultan I. Abdülmecit'ten bu yana Osmanlıda yabancı resamlara büyük bir ilgi gösterilmiş ve bu bağlamda 1835 yılında batıdan resim eğitimi alınması için öğrenci fonksiyonlu bir program uygulanmaya konularak yüksek eğitilmiş sanat merkezlerine askeri okul öğrencileri gönderilmiştir. Bu öğrenciler arasında Süleyman Seyyid Bey ile Şeker Ahmet Paşa da bulunmaktadır.

Türk Müzeciliğini başlatan Arkeolog ve Ressam Osman Hamdi Bey Paris'e hukuk eğitimi için gitmiş fakat resme olan ilgisinden dolayı hukuk eğitimini yarım bırakarak resim eğitimine yönelmiştir. Halil Paşa ise Mühendishane-i Berr-i Hümayun'da eğitim almış ve daha sonra Sultan Abdülaziz tarafından Paris'e gönderilerek Güzel Sanatlar Akademisinde resim eğitimi alan önemli resamlardandır. Asker ressamı ve 1914 kuşağı ressamlarından eğitim alan Şehzade Abdülmecid Efendi de resim sanatına katkı sunan bir sanatçıdır.

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılmadan önce Osmanlı toplumunda ilk kadın ressamlar olarak Mihri Müşfik ve Müfide Kadri anılan sanatçılardır. Bu iki kadın sanatçı, batılılaşmaya doğru yönelen Osmanlı Devleti'nde toplumsal değişimin sembelleri olmuşlardır. Mihri Müşfik ve Müfide Kadri resim alanında öğrenci yetiştirmişlerdir (Karadağ, 2008: 69-70).

2.TÜRK RESMİNDE KURUCU KUŞAK RESSAMLAR

2.1. Şeker Ahmet Ali Paşa (1841-1907), İstanbul Üsküdar doğumludur ve tıbbiyede öğrenciyken başarılarından dolayı yüksekokulun resim öğretmen yardımcılığına atanmıştır. Başarılarından dolayı Sultan II. Abdülaziz tarafından 1862 yılında resim öğrenimi için Paris'te bulunan Mekteb-i Osmani'ye ye oradan ise Paris Güzel Sanatlar Okuluna (École des beaux-arts) gönderilmiştir. Şeker Ahmet Ali Paşa'nın sanatını oluşturan temel unsurlardan biri, klasik-akademik gelenek içerisinde

oryantalist tarzda resimler yapan Paris'teki hocaları Boulanger ve Gerome'dur. Şeker Ahmet Paşa, tamamen hocalarının etkisinde kalmayarak kendine özgü bir resim anlayışı geliştirmiştir (Dilmaç, 2009: 135-136). Sanatçı, 1870 yılında ülkeye geri dönmüştür. Tıp okulunda resim öğretmenliği ve aynı zamanda sarayda emir subaylığı yapan sanatçı çeşitli rütbelerde çalışmaya devam etmiştir. Mercan'daki konağında atölyesi bulunan Şeker Ahmet Ali Paşa burada uzun çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarında iki önemli eseri bulunmaktadır. Bunlardan biri Sultan Abdülaziz'in karakalem çalışmasıyla Paris'teki sergiye katılması, diğeri ise ülkeye döndükten üç yıl sonra (1873) Divanyolu'nda maarif nezareti binasındaki sergisidir. Bu sergisiyle Türk sanat tarihinde ilk kişisel resim sergisiyle önemli bir yer edinmiştir. Ayrıca Yıldız Sarayı'nın bazı bölümlerindeki duvar resimlerinde başka sanatçılar ile birlikte çalışmaları bulunmaktadır (Tekinalp, 2001:6). Sultan Abdülaziz döneminde saray adına 1875-76 yıllarında, Leon Gerome ve Paris'teki Goupil Sanat Galerisinin sahibi A. Goupil ile iletişime geçerek, Fransa'nın önemli sanatçılarından seçme tabloların alınmasında ve bilinçli bir koleksiyonun oluşmasında bizzat yardımcı olmuştur (Özdemir, 1994: 14; Üstünipek, 2006: 77-86). Şeker Ahmet Paşa eserlerinde kompozisyon ile daha çok dikkat çekmektedir. Resimlerinde çoğunlukla manzara ve natüremortlar yer alır. Sanatçı 1907 yılında vefat etmiş ve Eyüp Sultan'da bulunan Sokullu Mehmet Paşa Türbesi civarına defnedilmiştir.

2.2. Süleyman Seyyid Bey (1842-1913), İstanbul Maltepe doğumludur ve teğmen olarak harbiyeyi bitirmiştir. İlk resim deneyimini iki Fransız resim öğretmeninden almıştır. 1864 yılında resim öğrenimi için Paris'e gönderilmiştir. Fransa ile Osmanlı devleti kültürel ilişkilerini ilerletmek için Paris'te Mekteb-i Osmani'ye isimli bir yüksekokul kurulur ve bu okulun ilk öğrencilerinden biride Süleyman Seyyid Bey'dir. Paris'te 10 yıl boyunca kalmış ve Kaband'ın atölyesine devam etmiştir. 1870 yılında Paris'in işgal edilmesiyle ülkeye geri dönmek zorunda kalan sanatçı askeri okullarda resim öğretmenliği ile yabancı dil öğretmenliği dışında gazetelerde yazarlık yapmıştır. Süleyman Seyyid Bey dönemin sanat anlayışına ayak uydurmuş ve çok titiz çalışarak her yapıtında aylarca uğraşarak gerçek anlamda realist bir ressam olarak tanıtılmıştır. Ressamın titiz ve uzun süren çalışmalarından dolayı verdiği eser sayısı ise azdır. Bütün eserlerini gerçek bir görüşle veren sanatçı konularını çoğunlukla Üsküdar semtinden seçmiştir. Fakat Üsküdar'ın güzelliklerini anlatan eserleri günümüze ulaşmamıştır. Sanatçıya "Leylaklar" adlı çalışması Paris sergisinde madalya kazandırmıştır. Süleyman Seyyid Bey emekli oluncaya kadar Üsküdar'da kalmış ve sonrasında Sarıyer'e taşınmıştır. 23 Eylül 1913 yılında vefat eden sanatçı Sarıyer'in Ortaçeşme mezarlığına defnedilmiştir (Özdemir, 1994: 14-15). Aynı dönem içerisindeki ressam arkadaşları olan Osman Hamdi ve Şeker Ahmet Ali Paşa'dan farklı bir karakteri vardır. Ne Şeker Ahmet Ali Paşa gibi saraya yakın durmuş ne de Osman Hamdi Bey gibi batı hayranı olarak kalabilmiştir. Bu sebeplerden dolayı öğrencileri tarafından kendisine filozof denilerek farklı biri olduğu vurgulanmıştır (Baş, 2012: 47).

2.3. Osman Hamdi Bey (1842-1910), İstanbul doğumludur ve 1857 yılında hukuk eğitimi için Paris'e gitmiş ancak resme olan merakından dolayı hukuk eğitimini yarım bırakmış ve resim eğitimi almaya başlamıştır. Osman Hamdi Bey, Paris Güzel Sanatlar okulunda, Leon Gerome ve Gustave Boulanger'den resim dersleri almıştır. Eğitimi bittikten sonra yurda dönen Osman Hamdi Bey, babası gibi Arkeolojiye olan ilgisinden dolayı Bağdat ve Aydın bölgesinde kazılara gitmiş ve kazılardan çıkartılan eserleri İstanbul'a göndermiştir. O dönem içerisinde tarihi eserlerin sergilenmesinden sorumlu kişiler yabancılardan oluşmaktaydı ve eserlerin yurt dışına çıkmasına engel olacak bir yasa bulunmamaktadır. Bu durum ise yabancılar tarafından tarihi eserleri kolaylıkla yurt dışına çıkarılmasını sağlamıştır. Bu sebeple Osman Hamdi Bey "Asar-ı Atika Nizamnamesi" yasasını hazırlayarak tarihi eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engellemiştir. Ayrıca bu eserlerin uygun bir şekilde sergilenmesi için müze kurulmasına yönelik çalışmalar yapmış ve 1881 yılında kurulan Arkeoloji müzesine müdür olarak atanmıştır. Müze müdürlüğü dışında Arkeolojik kazılarda da bulunan Osman Hamdi Bey, 1882'de Sanayi-i Nefise Mektebi'ni kurmuştur (Ürekli, 2016: 1913;

Dilmaç, 2009: 162). Osman Hamdi Bey, ülkede önemli kurumlar oluşturan, kültür ve sanat değerlerine dair koruyucu hukuksal temel kurallar getiren, sanat ve tarih değerleriyle müzeleri zenginleştiren, kendisi de sanat eserleri üreten bir sanatçıdır (Cezar, 1993: 4). Ayrıca Osman Hamdi Bey 19.yüzyıl'ın Türk müzecisi, devlet adamı, ressamı, sanat eğitimcisi ve arkeoloğu olarak bilinmektedir (Tataroğlu, 2018: 175-185). Sanatçı büyük çoğunluğunu çektiği fotoğraflardan yararlanarak oluşturduğu resimlerle Türk resminde gerçekçilik kapısını aralayan öncü sanatçılardan biridir. Osman Hamdi Bey'in resimleri diğer sanatçılardan farklı olarak natürmort ve manzaralardan oluşan dar kapsamlı resimlerden ayrılarak figüre ve portreye kavuşmuş olması bakımından önemlidir (Başkan, 1991: 11). Sanatçı, 24 Şubat 1910 yılında vefat etmiş ve Gebze Eskişehir'a defnedilmiştir.

2.4. Halil Paşa (1860-1939), İstanbul Üsküdar Beylerbeyi doğumludur ve Mühendishane-i Berr-i Hümayun'da eğitim almıştır. Sultan Abdülaziz döneminde 1880-1888 yılları arasında, Paris'e giderek Güzel Sanatlar Akademisinde Gerome ve Coutais'in atölyesinde eğitimini sürdürmüştür (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997: 746). Ülkeye döndükten sonra Harbiye ve Tıbbiye okullarında resim öğretmenliği yapan sanatçı (Ersoy, 2004: 265). 1914 yılında da Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Müdürü olarak görev almıştır. Paris'te Empresyonist akımın örneklerini müzelerde incelemiş ve bu resimlerden etkilenerek akademide almış olduğu klasik eğitimin dışında Empresyonist resimler yapmıştır (Dilmaç, 2009: 135-136). Halil Paşa 1888'den sonra yaptığı resimlerdeki İstanbul manzaralarıyla izlenimci akımın bizdeki öncüsüdür. Kendinden önceki kuşaktan çok “yeni” ye bağlı bir sanatçıdır. Halil Paşa uzun süren çalışmalarında figürler kullanmasına rağmen manzara resimleriyle tanınmıştır. Boğaziçi kıyılarını ve denizi resmetmiştir (Başkan, 1991: 13). Türk resminde portre türünün en önemli ve sayısal olarak en çok ilk örneklerini veren Halil Paşa, boğazın şiirsel ışığını ilk keşfeden ressamdır. Ayrıca Halil Paşa'nın desenlerinde Türk resminde ilk kez görülen üç boyutluluk hissi ve gölgesel üslup yer almaktadır (Göktepe, 2018: 75-76). Sanatçının, 1900 yılında Paris'te düzenlenen Fransız ressamları sergisindeki eseriyle bronz madalyayı ve 1936'da Viyana sergisindeki natürmort' un birinciliğe altın madalyayı kazanması önemli başarılarından (Eyüboğlu-Naci ve Aslıer, 1982: 49). Halil Paşa, Osmanlı döneminde 19. yy sonu-20.yy başı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemi sanatçıları arasında köprü oluşturan bir ressamdır (Sarıdikmen, 2008: 117). Halil Paşa Beylerbeyinde vefat etmiştir.

2.5. Şehzade Abdülmecid Efendi (1868-1944), İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda doğan, ilk Türk ressamlarını Avrupa'ya gönderen Sultan Abdülaziz'in oğlu ve son Osmanlı halifesidir. Asker ressamlarından eğitim alan Şehzade Abdülmecid Efendi'ye Sultan II. Abdülhamid'in saray ressamı Fausto Zonaro atölyesinde resim dersleri vermiştir. Ayrıca 1914 kuşağı ressamlarından da Şehzade Abdülmecid resim dersleri almıştır. Dönemin siyasi nedenlerinden dolayı sergilere katılamayan Şehzade Abdülmecid, eserlerini yurt dışına göndermiştir. Pierre Loti'nin desteğini alan Şehzade Abdülmecid 1918, 1919, 1920 ve 1922 yıllarında düzenlenen resim sergilerine katılmıştır (Yağbasan, 2004: 81-103). Sanatçı, çağdaşları arasında insan figürünü ele alan portre ve figürlü resimleriyle özel bir yere sahiptir. Manzara ve natürmortlar dışında figüratif resimler yapan Abdülmecid Efendi'nin aile bireyleri en önemli konularındandır (Öztaş, 2004: 11). Figüratif resimlerde oldukça başarılı olan sanatçının renkçi ve gerçekçi öğelerle resimler yaptığı bilinmektedir (Başkan, 1991: 15). Fotoğrafi kullanarak da resim yapan sanatçı, özgün tablolarından kopya resimlerde yapmıştır. Ayrıca figürün mekân içerisinde bulunmasına özen göstermiştir (Yağbasan, 2004: 146-148). 23 Ağustos 1944 yılında vefat eden Halife Abdülmecid, Suudi Arabistan'ın Medine şehrinde bulunan Cennet'ül-Bâki mezarlığına defnedilmiştir (Nigar, 1964: 76).

2.6. Mihri (Rasim) Müşfik Hanım (1886- 1954), İstanbul Kadıköy doğumlu ve Askeri Tıbbiye Öğretmeni Çerkez Mehmet Rasim Paşa'nın kızı olan ilk kadın ressamlarımızdan biridir. Mihri Müşfik Hanım, resim eğitimine dönemindeki diğer kadın sanatçılar gibi kadınlara ait bir sanat eğitim kuruluşu bulunmadığı için özel derslerle başlamıştır (Başkan, 1990: 105). Saray ressamı Zonaro'dan dersler alan sanatçıya en büyük desteği ve teşviki sağlayan dönemin şehzadesi

Abdülmecid Efendi'dir. Sanatını ilerletmek için Roma ve Paris'te bulunmuştur. 1913 yılında İstanbul'daki (Darülmuallimat) Kız öğretmen Okuluna Resim öğretmeni olarak atanmış ve daha sonra 1914 yılında açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebinde göreve başlamıştır (Karadağ, 2008: 72-73; Seyran, 2005: 88). Ayrıca İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk kadın profesörlerinden olup başarılı portreleriyle tanınmaktadır. Çoğunlukla figürlü çalışmaları bulunan sanatçının çalışmalarında güçlü bir akademik desen ve duyarlı bir anlatım dikkati çekmektedir. Çalıştığı portrelerdeki insanların karakterlerini çalışmalarına yansıtmıştır (Göktepe, 2018: 76). Mihri Müşfik Hanım'ın, rahat fırçası ve samimi üslubuyla kendi kuşağı içerisinde çok özel bir yere sahip olduğu belirtilmiştir (Aldoğan, 1999: 44). Sanatçı, Amerika'ya giderek çalışmalarına orada devam etmiştir. Amerika'da vefat eden sanatçı oradaki kimsesizler mezarlığına defnedilmiştir.

2.7. Müfide Kadri Hanım (1890-1912), İstanbul Çamlıca'da doğan ve ilk kuşak kadın ressamlarından biridir. Evlatlık olarak verilen Müfide kadri okula gitmemiş fakat 7-8 yaşlarından itibaren özel dersler almıştır. Yabancı ressamlardan Zonaro ve Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi hocalarından Valery, Müfide Kadri'ye resim dersleri vermiştir. Ayrıca Osman Hamdi Bey'in de, bir rastlantı sonucu Müfide Kadri'nin bir tablosunu gördüğü ve yeteneğini fark ederek ona özel dersler verdiği bilinmektedir. Ressam Müfide Kadri, eğitim kurumlarında resim dersleri vermeye başlamış ve Süleymaniye'deki Nümune-i İnas adlı kız okuluna atanmıştır. Ayrıca Darülmuallimat'ta (Öğretmen Okulu) resim öğretmenliği yapan sanatçı, Osman Hamdi Bey'in teşvikiyle Münih'te bir sergiye yolladığı eseriyle altın madalya kazanmıştır. Müfide Kadri, Çağdaş Türk sanatı tarihinin ilk sanatçı birliği olan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti üyesidir. Yirmi iki yıllık bir ömür süren sanatçıdan kalan pek az resim de bilhassa kadın portrelerinde modelin fizik yapısı dışında iç dünyasını da dışa yansıtarak başarılı çalışmalar yaptığı görülmektedir (Karadağ, 2008: 78-81). Yirmi iki yıllık kısa süren yaşantısında kırk'a yakın tablosu bulunmaktadır (Sağlam, 2000: 62). 29 Temmuz 1912 yılında vefat eden Müfide Kadri Hanım Karacaahmet mezarlığına defnedilmiştir.

3. SONUÇ

Tarihsel süreç içerisinde Sanat eğitimi, dönemin ekonomik ve kültürel koşulları doğrultusunda eğitim sisteminde görülmeye başlanmıştır. Resim sanatı da bu süreç içinde farklı üsluplarla gelişerek günümüze ulaşmıştır. Türk resim sanatı toplumsal ve kültürel değişimlerle birlikte batılı bir anlayış kazanarak, 18. yüzyılda başlayan değişim ve dönüşümlerle 1920'li yıllarda Cumhuriyet ile birlikte hızlanan Yeni Dünya görüşünün benimsenmesiyle günümüze kadar devam etmiştir. İlk dönemlerde Avrupa'ya giden Türk ressamların aldıkları eğitim ve deneyimlerle yoğunlaşan çalışmaları Çağdaş Türk Resim sanatının oluşmasına katkı sağlamıştır.

19. yüzyıl'da batılılaşma hareketlerini destekleyen padişahların katkısıyla resim sanatı gelişme göstermiş ve bu padişahlardan özellikle Sultan Abdülaziz'in (1861-1876) resim eğitimi için Fransa'ya öğrenci göndermesiyle Türk resim sanatında gelişmelerin yaşandığı dönem başlamıştır. Türkiye'de sadece resim çalışmalarının bulunduğu ilk resim sergisi ressam Şeker Ahmet Ali Paşa tarafından düzenlenmiştir. Bu sergiye ülkede resim sanatı eğitimi veren Askeri Tıbbiye, Sanayi-i Nefise Mektebi, Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) ve Darüşşafaka Lisesi gibi okullardan öğrencilerinde sergiye eser verdikleri bilinmektedir. Bu sergiden sonra başka sergilerde düzenlenmeye başlanmıştır.

1 Mart 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi (1928'de Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürüldü) açılarak müdürlüğüne müzeci, Arkeolog ve Ressam Osman Hamdi Bey atanmıştır. Osman Hamdi Bey'in bu okulda resim eğitimi çalışmalarında etkisi fazladır ve daha sonra resim eğitimi veren askeri okulların çalışmaları yoğun olarak buraya aktarılmıştır.

Resim sanatında sanatçıların eğitim aldıkları dönem içinde farklı yaklaşımları benimsedikleri, çeşitli akımların ve düşünceleri yapıtlarına yansıttıkları görülmektedir. Romantizm ve Neo Klasizm ile Courbet'in sanatını da eserlerine yansıtan sanatçılar Paris'in çağdaş sanat anlayışına da duyarlıdır.

kalmamışlardır. Ülkeye dönen ressamalar eski Türk sanatını batılı teknik tarzında bir sentezle oluşturarak çalışmalarına yön vermişlerdir.

Batılılaşmanın etkisiyle Osmanlı toplumunda kadınların sanat çalışmalarında da değişimler görülmüştür. Yurt dışında resim eğitimi alarak (Darülmüallimat) Kız Öğretmen Okuluna resim öğretmenliğine atanan Osmanlı toplumunda ilk kadın ressamalar olan Mihri Müşfik ve Müfide Kadri'nin katkıları büyüktür. Dönemin tutucu ortamında yoğun bir mücadele içerisinde kız öğrencilerin yetişmelerinde etkili olan bu sanatçılar kadın ressamaların sanat ortamında yer almalarına öncülük etmişlerdir.

Türk resminde kurucu kuşak ressamalarının çoğunlukla konuları manzara resimleri ve natürlere oluşturmaktadır. Şeker Ahmet Ali Paşa, Süleyman Seyyid ve Halil Paşa'nın eserlerinde manzara resimleri yer almaktadır. Ayrıca farklı çalışmalar yapan sanatçılardan Osman Hamdi Bey figür ve portre, Şehzade Abdülmecid Efendi Figüratif resimlerle, Mihri Müşfik ve Müfide Kadri Hanımlar ise portre çalışmalarıyla dönem içerisinde dikkat çekici eserler yapmışlardır. Bu kurucu kuşak ressamaları Türk resim sanatında öncü olmuşlar ve resim sanatının oluşmasında önemli adımlar atmışlardır.

KAYNAKÇA

- Aldoğan, A.(1999).“ Mihri Müşfik'in Yaşamı ve Sanatı”, Tombak Dergisi, 1999(27): İstanbul, 44.
- Alsaç, B. & Alsaç, Ü.(1993). Türk Resim ve Yontu Sanatı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Baş, B. (2012). “Osmanlı Estetiğinde Klasik Romantik Bireşimi”, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başkan, S. (1991). Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türk Ressamları, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Başkan, S. (1990). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de Resim, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Cezar, M. (1993). Osman Hamdi Bey, İstanbul, 1993.
- Dilmaç, O. (2009). “16. ve 20. Yüzyıllar Arasında Avrupa'da Akademik Düzeyde Sanat Eğitiminin Oluşumu ve Türkiye'deki Sanat Eğitime Katkıları”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ersoy, A. (2004). 500 Türk Sanatçısı Plastik Sanatlar, Altın Kitaplar, İstanbul.
- Eyüboğlu, B.R.; Naci, E. & Aslıer, M. (1982). Çağdaş Türk Resminden Örnekler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Sanat Koleksiyonu, İstanbul.
- Göktepe, M. (2018). “Cumhuriyet Dönemi Türk Resminde İnsan Figürü”, Sanatta Yeterlilik, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Karadağ, E. (2008). “Cumhuriyet Dönemi Kadın Sanatçıların Resim Öğretimindeki Rolü”, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Nigar, S.K. (1964). Halife İkinci Abdülmecid, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul.
- Özdemir, H. (1994). “Türk Resim Sanatında Asker Ressamların Öncülük Rolü”, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztaş, C. (2004). Osmanlı Hanedanı'ndan Bir Ressam Abdülmecid Efendi, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul.Öztürk, İ. (1994). Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş, Ürün Yayınları, Ankara.

- Sağlam, N. (2000). “Kadın Ressamlar Ortaçağdan Günümüze”, Yüksek Lisans Tezi Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıdikmen, G. (2008). “Ressam Halil Paşa ve Üsküdar”, Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI, İstanbul.
- Seyran, E. (2005). “Mihri Müşfik (Yaşamı ve Sanatı)”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Tansuğ, S. (2008). Çağdaş Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Tansuğ, S. “ Resim Sanatımızda Ortaya Çıkan Yeni Bir Gerçek, 19. Yüzyıl Sonu Türk Foto Yorumcuları,” Sanat Çevresi Dergisi, 1980(23), 4-7.
- Tansuğ, S. (1973). Resim Kılavuzu, Milliyet, İstanbul.
- Tansuğ, S. (1997). “Halil Paşa”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (2): 746-747, İstanbul.
- Tataroğlu, E. (2018). Osman Hamdi Bey: 19.Yüzyılın Türk Müzecisi-Devlet Adamı-Ressamı-Sanat Eğitimcisi-Arkeoloğu, Millî Eğitim, 48(221): 175-185.
- Tekinalp, P.Ş. (2001). “Osmanlı’nın Son Sarayı Yıldız’ın Duvar Resimleri”, Ejos Iv (Proceedings Of The 11 Th International Congress Of Turkish Art, Utrechth-Netherlands, August 23-28, 1999), 40.
- Ürekli, F. (2016). “Farklı Yönleriyle Osman Hamdi Bey”, Uluslararası Kara Mürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II, Kocaeli.
- Üstünipek, M. (2006). “Saraylı Bir Ressam: Şeker Ahmet Paşa”, Milli Saraylar, (3):77-86.
- Yağbasan, E. (2004). “Halife Abdülmecid Efendi ve Sanat”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara-2004, 81-103.